

## **МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ**

**Яковлева Валентина Анатоліївна,**  
доцент, кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри екології та географії  
Житомирського державного університету  
імені Івана Франка

**Слободенюк Каріна Юріївна,**  
студентка Житомирського державного  
університету імені Івана Франка

Практична робота є важливою і водночас необхідною складовою шкільної географічної освіти, обов'язковою складовою навчального процесу. Теми та зміст, необхідні для практичної роботи, знаходять відображення у навчальній програмі. Виконання програмних практичних робіт – це специфічна для географії форма організації навчальної діяльності, різновид практикуму, в якому мета, зміст, засоби та методи органічно поєднуються.[5]

Шкільна географічна освіта як одна з компонентів становлення особистості потребують нових сьогодні нових підходи та шляхів розвитку, вдосконалення утримання та технологій побудови навчального процесу, методології переорієнтація географічної освіти для особистості.

Методика навчання географії – одна з профілюючих дисциплін закладу освіти. Як галузь наукового знання вона визначає цілі та завдання географії, як навчального предмета, розробляє зміст шкільної географії в цілому і окремих її курсів, досліджує процес навчання географії, вивчає форми організації процесу навчання, розробляє навчальне обладнання та методику його використання, досліджує методи та прийоми навчання, розробляє найбільш раціональні способи навчання учня, його розвитку, озброює майбутніх фахівців науково-обґрунтованими і практично перевіреними методами навчання і виховання стосовно змісту різних курсів, віковим особливостям і системі сучасного обладнання педагогічного процесу.[3]

Методика навчання географії дає відповіді на питання: для чого вчити? чому вчити? як вчити? за допомогою чого вчити? як вчаться і розвиваються школярі? Важливе значення має вивчення розвитку шкільної географії та методичних ідей в історичному аспекті, що дає можливість критично оцінити досвід минулого і використовувати його позитивні моменти. Дидактика як загальна теорія навчання розробляє для методики загальні методологічні положення (загальні принципи), якими методика керується при розробці змісту і структури предмета, формах і методах його навчання. Методика в свою чергу дає дидактиці матеріали для теоретичного аналізу і узагальнення.[2]

Як будь-яка галузь знання, методика навчання географії тісно пов'язана з практикою, яка має прямий вплив на розвиток науки. Методика озброює вчителів теорією навчання і виховання учнів. Вивчення соціально-економічних умов розвитку нашої країни, стану фундаментальної науки, практики навчання географії в школі дозволяє виділити актуальні проблеми, що вимагають наукової розробки і рішення.

Основною метою практичної роботи на уроках географії є закріплення на практиці та поглиблення теоретичних знань, набутих учнями, та формування ключових навичок у системі шкільної географічної освіти. Виходячи з цього, ми можемо виділити такі основні завдання практичної роботи з географії в 6-10 класах:

- навчити учнів правильно користуватися географічними приладами та засобами вимірювання та фіксації різних природних процесів та явищ (рівень, метеорологічні прилади, компас, планшет тощо);
- закласти навички методів роботи з географічними картами (прочитати легенду карти, знайти та показати об'єкти географічної номенклатури, порівняти, порівняти між собою різні тематичні карти, охарактеризувати за допомогою карти відповідні об'єкти, процеси, явища тощо);
- формувати вміння та навички роботи з контурними картами (правильно наносити та підписувати різні географічні об'єкти чи зони розподілу процесів та явищ, використовувати систему символів тощо);
- закріплювати вміння розв'язувати географічні задачі (визначати та перекладати масштаб карт, вимірювати відстані, визначати географічні координати об'єктів, розрахунки часу та місцевого часу, забезпеченість ресурсами тощо);
- розвивати вміння аналізувати характеристики природних та господарських об'єктів, процесів та явищ на прикладі їх місцевості (фенологічні спостереження, календар погоди, опис об'єктів, складання планів, встановлення взаємозв'язків між компонентами природи, ґрунтовим профілем, екологічним станом, тощо).[6]

Практична робота в географічній освіті відіграє провідну роль. Цей процес спрямований на узагальнення знань учнів, набуття навичок та розвиток навичок. Вони передбачені програмою, здійснюються за допомогою різних засобів, забезпечують актуальність тем, науковість і творчість учнів. Таким чином, є можливість детального вивчення тематичного матеріалу з використанням творчого підходу до викладання предмета [6]. Проведення практичних робіт на уроках географії пов'язано з низкою труднощів, як організаційних, так і методичних.[1]

Шкільна географічна освіта пройшла тривалий шлях свого становлення. Процес навчання географії в школі сьогодні є виважений і урізноманітнений складовими: концепціями, Державними освітніми стандартами, навчальними програмами та засобами навчання: підручниками, навчальними атласами і контурними картами, електронними навчальними посібниками, хрестоматіями, словниками, довідниками, практикумами, збірниками тестових вправ тощо.[4]

Практичні роботи з географії – основний шлях досягнення не тільки предметних, а й мета предметних результатів навчання. Тим більше, що специфіка географії як навчального предмета, передбачає обов'язкову практичну діяльність на уроці, яка є невід'ємною частиною навчально-пізнавального процесу на будь-якому його етапі - при вивченні нового матеріалу, повторенні, закріпленні, узагальненні та перевірці знань.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція географічної освіти в основній школі: проект / Інститут педагогіки НАПН України/ за ред. О. М. Топузов, О. Ф. Надтока. Л. П. Вішнікіна. А. С. Доброскок та ін. – К. : Педагогічна думка. 2014 – 30 с.
2. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] <http://mon.gov.ua/2016/12/05/konczepczyia.pdf>.
3. Кирилюк С. М. Проблеми викладання географії у школі [Електронний ресурс] [http://collectedpapers.com.ua/problems\\_teaching\\_geography\\_schools/3-2-navchannya-geografiyi-v-ukrayini-v-xix-na-mezhi-xx-stolit](http://collectedpapers.com.ua/problems_teaching_geography_schools/3-2-navchannya-geografiyi-v-ukrayini-v-xix-na-mezhi-xx-stolit).
4. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Кремень В. Г. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
5. Назаренко Т. Г. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО / Т. Г. Назаренко, О. В. Супричов // Науково-методичний журнал «Географія». – Х. : Основа. –2013. – № 11. – С. 9.
6. Яковлева В.А. Крищенко Т. Особливості розвитку творчих здібностей дітей шкільного віку. Гнозис. 2016. Вип. 36, с- 417-424.